

TAG UG/Uwch

976/51

MATHEMATEG C4
Mathemateg Bur

A.M. DYDD LLUN, 20 Mehefin 2011

1½ awr

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Yn ogystal â'r papur arholiad hwn, bydd angen:

- llyfr ateb 12 tudalen;
- Llyfryn Fformiwlâu;
- cyfrifiannell.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Rhaid dangos gwaith cyfrifo digonol er mwyn egluro'r dull **mathemategol** sy'n cael ei ddefnyddio.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus yn eich atebion.

1. O wybod bod $f(x) = \frac{x^2 + x + 13}{(x+2)^2(x-3)}$,

(a) mynegwch $f(x)$ yn nhermau ffracsiynau rhannol, [4]

(b) enrhifwch

$$\int_6^7 f(x) dx,$$

gan roi eich ateb yn gywir i dri lle degol. [3]

2. Darganfyddwch hafaliad y normal i'r gromlin

$$x^4 - 2x^2y + y^2 = 4$$

yn y pwynt (1, 3). [5]

3. (a) Darganfyddwch holl werthoedd x yn yr amrediad $0^\circ \leq x \leq 180^\circ$ sy'n bodloni

$$\tan 2x = 4 \tan x. \quad [5]$$

(b) Mynegwch $7 \cos \theta + 24 \sin \theta$ yn y ffurf $R \cos(\theta - \alpha)$, lle mae R ac α yn gysonion, gydag $R > 0$ a $0^\circ < \alpha < 90^\circ$.

Trwy hyn, darganfyddwch holl werthoedd θ yn yr amrediad $0^\circ \leq \theta \leq 360^\circ$ sy'n bodloni

$$7 \cos \theta + 24 \sin \theta = 16. \quad [6]$$

4. Hafaliadau paramedrig y gromlin C yw

$$x = 3 \cos t, y = 4 \sin t.$$

Mae'r pwynt P ar C a pharamedr y pwynt P yw p .

(a) Dangoswch mai hafaliad y tangiad i C yn y pwynt P yw

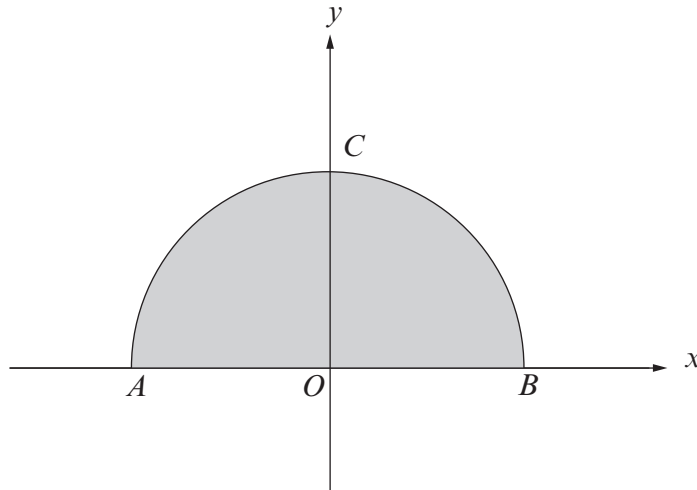
$$(3 \sin p)y + (4 \cos p)x - 12 = 0. \quad [5]$$

(b) Mae'r tangiad i C yn y pwynt P yn cyfarfod â'r echelin- x yn y pwynt A a'r echelin- y yn y pwynt B . O wybod bod $p = \frac{\pi}{6}$,

(i) darganfyddwch gyfesurynnau A a B ,

(ii) dangoswch mai union hyd AB yw $2\sqrt{19}$. [4]

5. Mae'r rhanbarth sydd wedi'i dywyllu yn y diagram isod wedi'i ffinio gan yr echelin- x a'r rhan honno o'r gromlin â hafaliad $x^2 + y^2 = 9$ sydd uwchben yr echelin- x . Mae croestorfannau'r gromlin â'r echelinau cyfesurynnol wedi'u dynodi gan A , B ac C .

- (a) Ysgrifennwch gyfesurynnau A , B ac C . [1]
- (b) (i) Trwy wneud integriad priodol, darganfyddwch y cyfaint sy'n cael ei gynhyrchu pan gaiff y rhanbarth sydd wedi'i dywyllu yn y diagram ei gylchdroi trwy bedair ongl sgwâr o amgylch yr echelin- x . [4]
- (ii) Rhwch ddehongliad geometregol o'ch ateb. [4]
6. Ehangwch $4(1+2x)^{\frac{1}{2}} - \frac{1}{(1+3x)^2}$ mewn pwerau esgynnol o x hyd at, ac yn cynnwys, y term yn x^2 . Nodwch ar gyfer pa amrediad o werthoedd x mae eich ehangiad yn ddilys. [7]

7. (a) Darganfyddwch $\int x \sin 2x \, dx$. [4]
- (b) Defnyddiwch yr amnewid $u = 5 - x^2$ i enrhifo $\int_0^2 \frac{x}{(5-x^2)^3} \, dx$. [4]

TROWCH DROSODD

8. Mae'n bosibl modelu N , sef maint poblogaeth ynys fach, fel newidyn di-dor. Ar amser t , mae cyfradd cynnydd N mewn cyfrannedd union â gwerth N .

(a) Ysgrifennwch yr hafaliad differol y mae N yn ei fodloni. [1]

(b) Dangoswch fod $N = Ae^{kt}$, lle mae A a k yn gysonion. [3]

(c) O wybod bod $N = 100$ pan fydd $t = 2$ a bod $N = 160$ pan fydd $t = 12$,

(i) dangoswch fod $k = 0.047$, yn gywir i dri lle degol,

(ii) darganfyddwch faint y boblogaeth pan fydd $t = 20$. [7]

9. (a) O wybod bod y fectorau $5\mathbf{i} - 8\mathbf{j} + 4\mathbf{k}$ a $4\mathbf{i} + 6\mathbf{j} + a\mathbf{k}$ yn berpendicwlar, darganfyddwch werth y cysonyn a . [3]

(b) Mae'r llinell L_1 yn mynd trwy'r pwynt â fector safle $8\mathbf{i} + 3\mathbf{j} - 7\mathbf{k}$ ac mae'n baralel i'r fector $2\mathbf{i} + \mathbf{j} + 2\mathbf{k}$.

(i) Ysgrifennwch hafaliad fector y llinell L_1 .

(ii) Hafaliad fector y llinell L_2 yw

$$\mathbf{r} = 4\mathbf{i} + 7\mathbf{j} + 5\mathbf{k} + \mu(-2\mathbf{i} + \mathbf{j} + 3\mathbf{k}).$$

Dangoswch nad yw L_1 ac L_2 yn croestorri. [6]

10. Defnyddiwch brawf trwy wrthddywediad i brofi'r gosodiad canlynol.

Pan fydd x yn real a phositif, mae

$$4x + \frac{9}{x} \geq 12.$$

Mae llinell gyntaf y prawf wedi'i rhoi isod.

Tybiwch fod gwerth real a phositif o x yn bodoli fel bod

$$4x + \frac{9}{x} < 12. \quad [3]$$